

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

बी. ए. – (विशारद) योग

परीक्षा : मे – २०२३

द्वितीय वर्ष

सत्र – ३

विषय:- योग तत्त्वज्ञान (भाग-३) YC – (301/ YC-3011)

दिनांक : ०६/०६/२०२३

गुण : ६०

वेळ : दु. २.०० ते दु. ४.३०

- सूचना :**
१. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
  २. उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
  ३. उत्तरपत्रिकेत प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नक्रमांक लिहिणे आवश्यक आहे.

- प्र.१. पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) (४०)
- १) पंचकोषांची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - २) सांख्यांनी केलेले तत्वांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
  - ३) मांडुक्य उपनिषदातील प्रणव संकल्पना स्पष्ट करा.
  - ४) जैन दर्शनातील मोक्ष संकल्पना स्पष्ट करा.
  - ५) त्रिगुण संकल्पना कोणत्या दर्शनात आहे ते सांगून त्रिगुण संकल्पना स्पष्ट करा.
  - ६) नाद संकल्पना व त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.२. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (१०)
- १) दुःखत्रय स्पष्ट करा.
  - २) बौद्ध दर्शनातील निर्वाण संकल्पना थोडक्यात सांगा.
  - ३) जपयोगाचे घटक कोणते ते सांगून ते थोडक्यात स्पष्ट करा.
  - ४) वेद व उपनिषदांची थोडक्यात ओळख लिहा.
- प्र.३. टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) (१०)
- १) राजयोग
  - २) प्रेक्षा ध्यान
  - ३) पंचज्ञानेंद्रिय
  - ४) कठोपनिषदातील रथाचे रूपक

Translation in English
Sub: Yoga Philosophy (Part-III) (YC-301/ YC-3011)

Instructions:

- 1) All Questions are Compulsory.
  - 2) Figures to the right indicate full marks.
  - 3) In the case of any doubt the Marathi version shall be held to be authentic and final.
  - 4) While writing answers the respective question numbers must be mentioned in the Answer Book.
-

Q.1. Answer the following questions in detail. (Any Four) (40)

- 1) Explain the concept of *Panchkosha* ?
- 2) Explain the classification of principles by Sankhya philosophy.
- 3) Explain the concept of Pranav in Mandukya Upanishad.
- 4) Explain the concept of *Moksha* in Jain philosophy.
- 5) Explain the concept of Triguna by stating the philosophy of Triguna.
- 6) Explain the concept of '*Naad*' and its importance.

Q.2. Answer the following questions in short. (Any Two) (10)

- 1) Explain the *Dukhatraya* ?
- 2) Briefly describe the concept of Nirvana in Buddhist philosophy.
- 3) Explain briefly what are the components of Japayoga.
- 4) Write a brief introduction to the Vedas and Upanishads.

Q.3. Write short notes. (Any Two) (10)

- 1) Raja Yoga
- 2) Preksha Dhyan
- 3) The five senses
- 4) The metaphor of the chariot in the Kathopanishad
